

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת שופטים
תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 356)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת שופטים התשפ"ד

"ידינו לא שפכו את הדם הזה"

א. "כי ימצא חלל, באדמה אשר יהנה אלהיך נתן לך לרשתה, נפל בשדה, לא נודע מי הפהו. ויפאו זקניך ושפטיך, ומדדו אל הערים, אשר סביבת החלל. והנה העיר הקרבה אל החלל, ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר, אשר לא עבד בה, אשר לא משכה בעל. והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן, אשר לא יעבד בו ולא יזרע, וערפו שם את העגלה בנחל. ונגשו הכהנים בני לוי, כי בם בחר יהוה אלהיך לשרתו, ולברך בשם יהוה, ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. וכל זקני העיר ההוא הקרבים אל החלל, ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל. וענו ואמרו, ידינו לא שפכו את הדם הזה, ועינינו לא ראו. כפר לעמך ישראל אשר פדית יהוה, ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל, ונכפר להם הדם. ואתה תבער הדם הנקי מקרבך, כי תעשה הישר בעיני יהוה", (דברים, כא, א' - ט').

ב. כתבו רבותינו המקובלים זיע"א¹, משמו של רבינו הארי"י זיע"א:

¹ אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החווה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

² "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו. וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות, אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה כידוע, ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם. ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות מתוך הקליפה. ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל העולם, יתבררו מתוך הקליפות. ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'". ועל פי זה, ביארו רבותינו זיע"א, את מאמר הכתוב בפרשת "ויגש" ³, "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל, רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חַי, אֶלְכָּה וְאֶרְאֶנּוּ בְּטָרְס אַמּוֹת". וכדלהלן:

א. כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ⁴ :
שהמילים "רב עוד", עולים בגימטריא למניין 282.
וכאשר נוסיף לזה את מניין האותיות, נקבל עוד מניין 5,
וכאשר נוסיף לזה את הכולל, נקבל עוד מניין 1.
וכשנצרף את כל החשבון למניין אחד, יעלה החשבון למניין 288, שהוא מניין רפ"ח.
ומניין רפ"ח, הוא כנגד רפ"ח ניצוצין, אשר פגם בהם אדם הראשון.

הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

² לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

³ בראשית, מה' - כח'.

⁴ שם.

ולפיכך, כאשר שמע יעקב אע"ה, כי "רב עוד יוסף בני חי", הוא שמח שמחה גדולה,

שכן, מתוך דבריהם, הוא הבין, שיוסף הצדיק ע"ה, תיקן את חטאו של אדם הראשון.

ב. כתב הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א ⁵ :

"הכוונה, ד-יעקב אע"ה, ידע את זה ש-ר"ב ניצוצות הקדושה נטמעו בקליפות שבמצרים,

ואילו לא היו שמה ניצוצות הקדושה, אפשר שיוסף הצדיק ע"ה - חלילה וחס היה נטבע ונטבע בטומאת ארץ מצרים.

וזה שאמר, 'רב' -

כוונתו, על הניצוצות שמספרם ר"ב.

המה גרמו, ש-עוד יוסף חי, כלומר צדיק, שהצדיק קרוי חי,

שכיוון שמצא שם ניצוצות הקדושה, אחז בהם, ולא נטמע בבוץ הקליפות, ונמלט מאשת אדוניו".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "ויגש" ⁶, "וַיִּגְדֹּד לּוֹ, לְאֹמֶר, עוֹד יוֹסֵף חַי, וְכִי הוּא מֵשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם, וַיִּפֶּגַּע לְבֹו פִי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ⁷ :

שהנה, מילת "עוד", עולה בגימטריא למניין 80,

וכמו כן, מילת "יסוד", עולה בגימטריא למניין זה.

ולפיכך, כאשר שמע יעקב אע"ה, כי "עוד יוסף חי", הוא שמח שמחה גדולה,

שכן, הוא הבין מתוך דבריהם, שיוסף הצדיק ע"ה, יונק את כוח חיותו - ממידת ה"יסוד", שהוא היה דבוק וחבוק בה.

⁵ בספרו הקדוש "נמכר יוסף", על פרשת "ויגש".

⁶ בראשית, מה' - כו'.

⁷ בספרו הקדוש "אדרת אליהו", עה"ת, בפרשת "ויגש", עמודים 161-160.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "ויגש" ⁸, "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף, אָמוּתָה הַפְּעָם, אַחֲרַי רְאוּתִי אֶת פְּנֵיךָ, כִּי עוֹדֶיךָ חַיִּי", נתנבאו רבותינו זיע"א בסגנון אחד. וכדלהלן:

א. כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"אכן, כוונת דברי יעקב הם, כי הגם שנתבשר כי עודנו חי, זה הועיל לדעת שישנו במציאות,

אבל, עדיין לבו דָּוָי עליו, לצד היותו בין האומות, שפל, עבד מושלים,

אם עודנו בצדקותו ולא כהתה עינו ולא נס ליחו ...

ודבר ידוע הוא, כי הצדיקים, יותר יחפצו בְּהַעֲדָר הַבֵּן - בהיותו בן מביש,

ומה גם יעקב הצדיק.

אשר על כן, לא היתה שמחתו שלימה מספק זה.

עד 'וַיֵּרָא אֵלָיו', והכיר בו בפניו, כי הכרת הפנים תענה באיש.

וכמו כן, מצינו לצדיקים שלמים, וכן רבים, שהכירו ברושם הפנים מעשה אדם, ומכל שכן יעקב אבינו, שיכיר.

לזה, כשהכיר בו, אמר אליו 'אָמוּתָה הַפְּעָם' -

פירוש, הפעם הזאת בראייתך, ולא מקודם כשנתבשרתי.

והטעם, 'אַחֲרַי רְאוּתִי אֶת פְּנֵיךָ' -

והכרתי בהם שעודך חי, פירוש, צדיק כמקודם, ולא נשתנה דיוקנך מכמות שהיה, אלא 'עוֹדֶיךָ חַי'."

ב. כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א ⁹:

"שיעקב אבינו ע"ה, היה יודע משרטוטי הפנים אם חטא אם לא,

וכשראה יוסף, ידע משרטוטי פניו שלא חטא.

⁸ בראשית, מו' - ל'.

⁹ בספרו הקדוש "שפתי כהן" על התורה (על פסוק זה).

ולזה אמר ¹⁰, 'אַחֲרֵי רְאוּתִי' - ראייה שלי אינה כמו ראיית אחרים שאינם יודעים
בשרטוטי הפנים,

'רְאוּתִי אֶת פְּנֵיךָ' ¹¹, לא אמר 'ראותי פניך', אלא 'אֶת פְּנֵיךָ' - השרטוט של פניך,
'כִּי עוֹדֶדָּךְ חִי' ¹² ... אמר לו, אני רואה בשרטוטים, שאתה צדיק ולא חטאת,
שהצדיק נקרא חי. שנאמר ¹³, 'וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע, בֶּן אִישׁ חֵיל',
כי עודך כמו יום שנפרדת ממני.

אם כן, מאחר שאתה צדיק, לא אפחד מן המיתה,
כי מי שמניח בן רשע, יש לו צער באותו עולם,
לא כן מי שמניח בן צדיק, שיש לו נחת רוח.
לזה נתאוה למות.

'אֲמוּתָהּ הַפֶּעַם אַחֲרֵי רְאוּתִי', ראשי תיבות ¹⁴ - בגימטריא 'רזז',
שהיה יודע ברזי השרטוטים, וראה חוט של חסד משוך על יוסף, והיינו זר.
'כִּי עוֹדֶדָּךְ חִי', ראשי תיבות ¹⁵ - בגימטריא 'צח', שאין בו שום לכלוך".
ג. כתב הגה"ק רבינו אברהם ראובן הכהן סופר זיע"א ¹⁶ :
"כשגלה יוסף, פחד יעקב שמא טימא אות ברית, ועל זה היה מתאבל.

¹⁰ בראשית, מו' - ל'.

¹¹ שם.

¹² שם.

¹³ שמואל ב' כג' - כ'.

¹⁴ היינו:

ראשי התיבות, שהם אותיות א' - ה' - א' - ר', עולים בגימטריא למניין 207, כמניין "רזז".

¹⁵ היינו:

ראשי התיבות, שהם אותיות כ' - ע' - ח', עולים בגימטריא למניין 98, כמניין "צח".

¹⁶ בספרו הקדוש "ילקוט ראובני" (על פרשת "ויגש", אות כג', משם המדרש).

כשבאו אחיו ואמרו 'עוד יוסף חי', שעדיין דָּבַק באל חי ולא טימא הברית, לא האמין יעקב,

לפיכך, אמר, 'אַלֶּכָּה וְאַרְאֶנּוּ בְּטָרֶם אָמוֹת' - שהיה בקי בהכרת פנים,

כיון שראה אותו שלא חטא, מיד היה שמח".

ומכל מקום, מכל דברי רבותינו זיע"א, מבואר ומבורר:

א. שרק כאשר שמע יעקב אע"ה, על גודל קדושתו וטהרתו של בנו יוסף הצדיק ע"ה, נתיישבה דעתו.

ב. ששמחת הצדיקים בבניהם, הינה, רק כאשר הם רואים אותם בקדושתם ובטהרתם.

ג. כאשר יוסף הצדיק ע"ה נגלה לְאָחֵיו, וביקש מהם למסור לאביו יעקב אע"ה על היותו בחיים חיותו, מצינו לדרשתם של רבותינו ז"ל¹⁷:

"רַבִּי לְוֵי בָּשֶׁם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּר שְׂאוּל -

אָמַר לָהֶם, אִם יֵאֱמִין לָכֶם הָרִי מוֹטָב,

וְאִם לֹא, אַתֶּם אוֹמְרִים לוֹ: בְּשַׁעַה שְׁפָרְשֵׁתִי מִמֶּדֶד, לֹא בְּפָרְשֵׁת עֵגְלָה עֲרוּפָה הֵייתִי עוֹסֵק!?"

הַדָּא הוּא דְכָתִיב¹⁸, 'וַיֵּרָא אֶת הָעֵגְלוֹת ... וַתַּחֲי רֹחִי'."

ויעויין עוד, בדבריו של "בעל הטורים" זיע"א, על מאמר הכתוב¹⁹, "וַיֵּאמֶר לוֹ, לָדָּבָר נָא רְאֵה אֶת שְׁלוֹם אַחִיךָ וְאֶת שְׁלוֹם הַצֹּאן, וְהִשְׁבֵּנִי דָבָר, וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבֵרוֹן, וַיָּבֹא שְׂכֵמָה":

"לִיְהוֹ עַד חֲבֵרוֹן."

אמר לו, אבא, חזור בד!

¹⁷ בראשית רבה, פרשה צד', ג'.

¹⁸ בראשית, מה' - כז'.

¹⁹ בראשית, לז' - יד'.

אמר ליה, כתיב ²⁰, 'יְדִינוּ לֹא שִׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה', שלא פטרנוהו בלא לְוָה ²¹,
ובזה נפטר ממנו, ומתוך כך זוכרו ²².

והיינו דכתיב ²³, 'וַיֵּרָא אֶת הָעֵגְלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף'.

וזהו שאמרו ²⁴, אל יפטר אדם מחברו, אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרו".

עוד כתב הגה"ק רבינו עובדיה זיע"א מברטנורא ²⁵:

"סימן מסר להם, במה היה עוסק כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה.

אמר במדרש -

שכשנפטר יוסף מאביו, היה יעקב הולך ללוותו,

אמר לו, אבא, חזור בך שלא איענש על ידך!

אמר לו, בני, על דבר זה עתידין בְּנֵי לעתיד לבוא ליכשל,

כשימצא חלל באדמה, ויביאו עגלה ערופה, וזקני בית דין ירחצו ידיהן, ויאמרו:

'יְדִינוּ לֹא שִׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה',

וכי תעלה על דעתך, שזקני בית דין שופכי דמים הם!?

אלא, לא ראינוהו ופטרנוהו בלא מזונות ובלא לוייה וכו', כדאיתא התם,

ומתוך דברים אלו, התחילו לעסוק בפרשת עגלה ערופה".

ולכאורה, שדבריהם הקדושים, צריכים ביאור:

א. היאך עניין עגלה ערופה, מוכיח את גודל צדקותו וקדושתו של יוסף

הצדיק ע"ה?

²⁰ דברים, כא' - ז'.

²¹ עיין שם בפירוש רש"י הקדוש.

²² בראשית רבה, פרשה צד', ג'.

²³ בראשית, מה' - כז'.

²⁴ ברכות, לא' ע"א.

²⁵ בספרו הקדוש "עמר נקא", (בראשית, מה' - כז').

ב. מפני מה, דווקא מצווה זו, היא שיכולה להוכיח זאת?

ד. כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ²⁶ :

"מדרש אבכיר -

כשראה יעקב את העגלות אשר שלח יוסף, אמר, הא ודאי אני יודע, שיוסף לא חטא באשת פוטיפרע. עד כאן דבריו.

והנה, המדרש הזה, משולל הבנה.

ולעניות דעתי נראה -

דהנה, כתבו רבותינו ז"ל, דהעגלות ששלח יוסף סימן מסר לאביו, שכשפירש ממנו, לימדו הלכות עגלה ערופה.

וקיימא לן, כל מי שפגם בעריות, מתגבר עליו השכחה, ושוכח תלמודו, לפי שפגם במחשבה ובמעשה.

וכיוון שראה יעקב את העגלות, והבין את רמיזת יוסף, אזי, ידע שלא חטא כלל באשת פוטיפרע,

שהרי יש לו כוח זיכרון,

וזה אות אמת.

ולזה סמך תיכך ²⁷, 'רב עוד יוסף בְּנֵי חַי' -

'רַב', שנשאר עוד ברבנותו, שלא שכח תלמודו,

'בְּנֵי חַי', הצדיק נקרא חי,

דהא בהא תליא.

וכיוון שכן, 'אַלְכָּה וְאַרְאֶנּוּ וכו' ²⁸,

דאילולא חלילה וחס נפגם, אסור להסתכל בדמותו וכו' ²⁹,

²⁶ בספרו הקדוש "בך יברך ישראל", (מערכת י', אות קלא').

²⁷ בראשית, מה' - כח'.

²⁸ בראשית, מה' - כח'.

לא כן עכשיו שהוא חי, 'אַלְכָּה וְאַרְאֶנּוּ וְכוּ' ³⁰, כדי לקבל ממנו הציור,

דכתיב ³¹, 'בְּאֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים'."

ומדבריו הקדושים, מתבאר לנו כמין חומר:

מפני מה, שמח יעקב אע"ה, בעת ראיית העגלות,

שכן, בכך הוא הבין שהוא עומד בגדלותו ובתפארתו.

ברם, עדיין יש להבין:

מפני מה, הוצרך לעניין "עגלה ערופה", בדווקא?

ה. בעניין "עגלה ערופה", מצינו בדברי ה"זוהר הקדוש" ³²:

"רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָוָה יְתִיב וְלַעֲי בְּאֹרֵי יִתְאָ,

וְהָוָה מְשַׁתְּדֵל בְּהַאי קָרָא ³³, 'וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא עֲגֹלַת בָּקָר וְגו' וְעָרְפוּ שָׁם

אֶת הָעֲגֹלָה בְּנַחֲל'.

וְדִינָא אִיהוּ, בְּקוּפִיץ לְעָרְפָא לָהּ.

אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, הַאי, לְמַאי אֲצִטְרִיךְ?

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר -

וּוִי לְעֵלְמָא, דְּאִתְמַשְׁךְ בְּתַר דָּא.

דְּהָא, מִן הַהוּא יוֹמָא, דְּהַהוּא חוּיָא בִישָׂא דְּאִתְפַּתְּהָ בֵּיה אָדָם, שְׁלִיט עַל אָדָם

וְשְׁלִיט עַל בְּנֵי עֵלְמָא,

²⁹ שבת, קד' ע"א.

ועיין שם בדברי רש"י הקדוש, בד"ה "מאי טעמא".

³⁰ בראשית, מה' - כח'.

³¹ משלי, טז' - טו'.

³² חלק א', פרשת "וירא", דף קיג' ע"ב.

³³ דברים, כא' ג'.

אִיהוּ קָאִים לְמַסְטֵי עֲלָמָא, וְעֲלָמָא לֹא יָכִיל לְנַפְקָא מֵעַנְשִׁיהּ, עַד דְּיִיתֵי מִלְפָּא
מְשִׁיחָא, וְיוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַמִּיכִי עֲפָרָא,
דְּכְתִיב ³⁴, 'בִּלְע הַמּוֹת לְנֹצַח' וְגו'. וְכְתִיב ³⁵, 'וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה, אֲעִבִיר מִן הָאָרֶץ'.
וְאִיהוּ קָאִים עַל עֲלָמָא דָּא, לְמִיטֵל נְשָׁמְתִין דְּכָל בְּנֵי נָשָׂא.
וְתָא חֲזִי, הָא כְּתִיב ³⁶, 'כִּי יִמָּצָא חֲלָל' וְגו',
תָּא חֲזִי, כָּל בְּנֵי עֲלָמָא עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת נִפְקָא נְשָׁמְתִייהוּ,
אִי תִימָא, דְּבַר נֶשׂ דָּא, עַל יְדָא דְּהָהוּא מִלְאָךְ הַמּוֹת נִפְקָא נְשָׁמְתִיָּה, לָאוּ הָכִי.
אֲלָא, מֵאֵן דְּקָטִיל לִיהּ, אֲפִיק נְשָׁמְתִיָּה עַד לֹא מְטָא זְמַנִּיהּ לְשִׁלְטָאָה בֵּיהּ הֵהוּא
מִלְאָךְ הַמּוֹת.
וּבְגִין כֹּד, 'וְלֹאֲרֹץ לֹא יִכְפֹּר' וְגו' ³⁷, וְלֹאֲרֹץ דִּילָן.
וְלֹא דִי לוֹן, דְּקָאִים אִיהוּ לְמַסְטֵי עֲלָמָא לְמַגְנָא וְלְקַטְרָגָא תְּדִיר, כָּל שְׂכֹן דְּגַזְלִין
מִינִיהּ מַה דְּאִית לִיהּ לְנִטְלָא.
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֵיִס עַל בְּנוֹי,
וּבְגִין כֹּד, קָרְבִין עַל הָאֵי עֲגָלָא, בְּגִין לְתַקְנָא עֲמִיָּה - מַה דְּאֲתַנְטִיל הֵהִיא נְשָׁמְתָא
דְּבַר נֶשׂ מִנִּיהּ,
וְלֹא יִשְׁתַּכַּח מְקַטְרָגָא עַל עֲלָמָא.
וְרָזָא עֲלָאָה, תְּנִינָן הָכָא -
שׂוֹר, פָּרָה, עֲגֹל, עֲגָלָה, כֹּלְהוּ בְּרָזָא עֲלָאָה אֲשֶׁתַּכְּחוּ,
וּבְגִין כֹּד, בְּדָא מְתַקְנִין לִיהּ.
וְדָא הוּא דְּכְתִיב ³⁸, 'יַדִּינוּ לֹא שִׁפְכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה' וְגו',

³⁴ ישעיה, כה' - ח'.

³⁵ זכריה, יג' - ב'.

³⁶ דברים, כא' - א'.

³⁷ במדבר, לה' - לג'.

'לא שפכה', ולא גרימנא מיתתיה,
ובדא, לא אשתכח מקטרגא עלייהו,
ובכולא, יהיב קודשא בריך עיטא לעלמא" 39 .

38 דברים, כא' - ז'.

39 ותרגום דבריו הקדושים:

רבי שמעון, היה יושב ולומד תורה,

והיה משתדל בפסוק הזה (דברים, כא' - ג'), 'ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל'.

והדין הוא, בספין לערף אותה.

אמר לו רבי אלעזר, למה צריך את זה?

בכה רבי שמעון, ואמר -

אוי לעולם, שנמשך אחר זה.

שהרי, מאותו היום, שאותו הנפש הרע התפתה בו אדם, שולט על האדם ושולט על בני העולם,

הוא עומד להסוות את העולם, והעולם לא יכול לצאת מענישו, עד שיבא מלך המשיח, ויקים הקדוש ברוך הוא את ישני העפר,

שכתוב (ישעיה, כה' - ח'), 'בלע המות לנצח וגו'. וכתוב (זכריה, יג' - ב'), 'ואת רוח הטמאה, אעביר מן הארץ'.

והוא עומד על עולם זה, לטל את כל נשמות בני האדם.

ובא וראה, הרי כתוב (דברים, כא' - א'), 'פי ימצא חלל וגו',

בא ראה, כל בני העולם נשמתם יוצאת על ידי מלאך המות,

אם תאמר, שכן אדם הזה, יצאה נשמתו על ידי אותו מלאך המות, לא כה.

אלא, מי שהורג אותו, הוציא את נשמתו בטרם הגיע זמנו שישלט בו אותו מלאך המות.

ולכן, 'ולארץ לא יפיר וגו' (במדבר, לה' - לג'), ולארץ שלנו.

ולא די להם, שעומד הוא להסוות העולם לחנם ולקטרג תמיד, כל שכן שגוזלים ממנו מה שיש לו לקחת.

והקדוש ברוך הוא, חס על בניו,

ולכן, מקריבים את העגלה הזו, כדי לתקן עמו - מה שנלקחה אותה נשמה של האדם ממנו,

ומבואר מדבריו הקדושים :

שעניין "עגלה ערופה", כמוהו כנתינת שוחד ליצר הרע, לבין יוכל להשטין על עם ישראל.

ו. סגולה נפלאה מצינו באמירת "ויהי נעם" ⁴⁰, וכפי שכתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁴¹ :

שטוב לומר את הפסוק הלזה, ז' פעמים, ישר והפוך, והוא סגולה לשמירה.

עוד כתב רבינו זיע"א ⁴² :

שבאמירת הפסוקים ⁴³, המופיעים במזמור "ישב בסתר" ⁴⁴, "על כפיים ישאונך, פן תגף באבן רגלך. על שחל ופתן תדרוך, תרמס כפיר ותנין",

ולא ימצא מקטרג על העולם.

וסוד עליון, שנינו כאן -

שור, פרה, עגל, עגלה, כלם בסוד עליון נמצאים,

ולכן, בזה מתקנים אותו.

וזהו שקתוב (דברים, כא' - ז'), 'דינו לא שפכה את הדם הזה וגו',

'לא שפכו', ולא גרמנו מיתתו,

ובזה, לא נמצא עליהם מקטרג,

ובכלל, נתן הקדוש ברוך הוא עצה לעולם.

⁴⁰ תהילים, צ' - יז'.

⁴¹ בספרו הקדוש "עבודת הקודש" - "צפורן שמיר", (סי' כד' אות יח').

⁴² בספרו הקדוש "מדבר קדמות", (מערכת ו' אות ד').

והביאו הגה"ק רבינו רפאל משה אלבז זיע"א, בספרו הקדוש "עדן מקדם" (ערך "ויהי נועם", אות א').

⁴³ תהילים, צא', יב' - יג'.

⁴⁴ תהילים, צא'.

יכווין האדם, בראשי התיבות - "ישאונך, פן תגף באבן וגלך. על שחל ופתן",
שהוא נוטריקון של: "יפת בר עשו".

ובכל פעם שאומרו, יכווין לבטל קליפה של השכחה.

והמכווין כן, ניצול מכל משחית ומזיק.

והנה, בביאור העניין של קליפת "יפת בר עשו", כתב הגה"צ רבינו מרדכי גרוס
שליט"א⁴⁵, משמו של הגה"צ רבי פנחס פרידמן שליט"א⁴⁶:

שמילת "יפת", מרמזת על היצר הרע, המייפה את העבירה בעיני האדם, וצובע
אותה למצווה.

ולפיכך, קליפה זו נקראת בשם "יפת".

והטעם, שהיא נקראת "בר עשו", הוא -

שקליפה זו, מקבלת את כוחה ויוצאת מתוך שרו של עשיו,

הנלחם באדם, בענייני רוחניות, ובצורה של רוחניות,

וכדרשת רבותינו ז"ל⁴⁷, בעניין שרו של עשיו, אשר בפגישתו עם יעקב אע"ה,
"כתלמיד חכם, נדמה לו".

וטעם הדבר, שקליפה זו קשה לשכחה:

שכן, על דברי התורה הקדושה נאמר⁴⁸, "אם תעזבני יום, יומים אעזבך",

ואם כן, הפורש מדברי התורה הקדושה, בעבור אותו היופי שמדמה לו היצר
הרע, מרחיק מעצמו את הבורא ית"ש.

ומעתה, ההולך אחרי יצרו הרע, הנקרא בשם "יפת בר עשו", מביא על עצמו את
קליפת השכחה, חלילה וחס.

⁴⁵ בספרו הקדוש "אגרא דחדוותא" (חלק ד', עמוד לב', אות יג').

⁴⁶ בספרו הקדוש "שבילי פנחס - ליקוטי מאמרים" (מהדורת תשע"ד, עמודים תקס'-תקס"א).

⁴⁷ חולין, צא' ע"א.

⁴⁸ וכפי שכתב רש"י הקדוש בפרשת "עקב", (דברים, יא' - יג').

ומעתה, תשכיל ותבין :

שטעם הדבר, שביקש יוסף הצדיק ע"ה, להזכיר לאביו, את היותו חי חיים של תורה וקדושה, בעניין "עגלה ערופה", בדווקא, הוא, להורות לו -

דהנה, עניין "עגלה ערופה", הוא עניין נתינת שוחד ליצר הרע, לבל יהין לקטרג על עם ישראל⁴⁹,

והנה, קליפת היצר הרע - "יפת בר עשיו", היא קליפת השכחה⁵⁰,

ובכל זאת, עדיין, הוא עומד על משמרתו, בקדושה ובטהרה, ואינו משכח את תלמודו.

וזאת, על ידי כך, שהוא ידע את סוד נתינת השוחד ליצר הרע, לבל יהין לשלוט בו, ולגרום לשכח את תלמודו,

וממילא, חלילה וחס, יפול מרום מדריגתו.

ומשראה זאת יעקב אע"ה, הוא הבין את "סוד העגלות",

שכן, הוא הבין מכך, שקליפת היצר הרע - "יפת בר עשיו", הגורמת לשכחה, לא שלטה בו,

כשם שעל ידי "עגלה ערופה", אין כוח ליצר הרע לשלוט בעם ישראל.

ז. על מאמר הכתוב⁵¹, "יִעָרֵף בְּמָטָר לְקַחֵי, תִּזְלַל כְּטַל אֲמָרְתִּי, כְּשֶׁעִירָם עָלֵי דָשָׂא, וְכַרְבִּיבִים עָלֵי עֵשְׂבִי", כתב הגה"ק בעל "שם משמואל" זיע"א⁵² :

"ובספרי⁵³, רבי אלעזר בנו של רבי יוסי אומר -

⁴⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

⁵⁰ וכמו שנתבאר באות זו.

⁵¹ דברים, לב' - ב'.

⁵² בפרשת "האזינו", (שנת תרעח').

⁵³ מדרש תנחומא, (פרשת "האזינו", אות ג').

אין 'יערף', אלא לשון הריגה,

שנאמר ⁵⁴, 'וערפו שם את העגלה בנחל'.

מה עגלה מכפרת על שפיכות דמים, כך דברי תורה מכפרים על שפיכות דמים.

ויש להבין -

דכיוון דאמרת ד-'יערף' הוא לשון הריגה, אם כן, תצטרך לומר שדברי תורה הם ההורגים,

ואיך תדרוש מינה שתורה מכפרת על שפיכות דמים?

ואם באת לדרוש גזירה שווה, כך היה צריך לומר -

מה עריפה שנאמרה להלן, מכפרת על שפיכות דמים,

אף עריפה שנאמרה כאן, מכפרת על שפיכות דמים.

אבל, כשבאת לדרוש משמעותיה דקרא, משמע, שדברי תורה הם ההורגים, ואיך יתכן זה?"

ח. וביאר בזה, רבינו זיע"א:

"ונראה לפרש, דהנה כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה ⁵⁵, הגיד -

מה שתורה נקראת 'לקח', כמו שנאמר ⁵⁶, 'פי לקח טוב נתתי לכם',

משום, שדברי תורה מועילים לאדם, כפי מסת הלקיחה שלוקח את דברי התורה, בכמה חיות והתלהבות ורגש הנפש. עד כאן דבריו.

ובפשיטות, גם תיבת 'לקחי', הכתובה כאן ⁵⁷, נמי פירושה הכי.

ויש עוד לומר, על פי מה שהגיד הוא זצלה"ה ⁵⁸, במקום אחר -

ילקוט שמעוני, (פרשת "האזינו", רמז תתקמב).

⁵⁴ דברים, כא' - ד'.

⁵⁵ הגה"ק בעל "אבני נזר" זיע"א.

⁵⁶ משלי, ד' - ב'.

⁵⁷ דברים, לב' - ב'.

שתיבת 'לקיחה', פירושה הגבהה.

ומייתי לה, מדכתיב בלולב ו'לְקַחְתֶּם⁵⁹,

ובש"ס⁶⁰, מדאגבהיה נפק ביה. עד כאן דבריו.

ועשיתי לו סמוכים -

מדברי המדרש⁶¹, בפסוק⁶², 'וַיִּקַּח יְהוָה אֶלֶּהִים אֶת הָאָדָם, וַיִּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן,

לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ' - 'וַיִּקַּח', עילה אותו.

וכן בפסוק⁶³, 'וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פְּרָעָה', הנאמר בשרה.

וכן הביא המדרש כמה פסוקים כמוהו.

ובכולם, הוא עניין הגבהה, גשמית או רוחנית.

וכן יש לפרש גם כאן -

'לְקַחְתִּי'⁶⁴, הַגְבַּהֲתִי,

היינו, שדברי תורה מגביהין את האדם, ומעלין אותו!

ומטעם זה עצמו, דברי תורה מכפרין -

כי מן העוונות, נבראו מלאכי משחית,

והם מטמטמין את לב האדם, ומכבידים אותו, ומוצצין ממנו את לְשֵׁד חיותו,

ומזה כל חיותם!

וכאשר דברי תורה מגביהין ומעלין אותו, ומלאכי משחית אלו נשארים למטה⁶⁵,

⁵⁸ הגה"ק בעל "אבני נזר" זיע"א.

⁵⁹ ויקרא, כג' - מ'.

⁶⁰ סוכה, מב' ע"א.

⁶¹ בראשית רבה, פרשה טז', ה'.

⁶² בראשית, ב' - טו'.

⁶³ בראשית, יב' - טו'.

⁶⁴ דברים, לב' - ב'.

וממילא נפסקה חיותם, ונעשו כלא היו.

וזהו עניין הכפרה, שדברי תורה מכפרים.

ובוודאי, שהגבהה זו שדברי תורה מעלין ומגביהין אותן, היא לפי מסת רגש וחיות הלימוד. כפירושו של כ"ק אבי זצלה"ה⁶⁶, בתיבת 'לקחי'⁶⁷, כנזכר לעיל. והא והא איתא".

ט. עוד כתב רבינו זיע"א:

"ולפי האמור, יתפרשו בטוב דברי הספרי⁶⁸ -

דהא שאין 'נַעֲרָף' אלא לשון הריגה, והא שדברי תורה מכפרין, חדא מילתא היא! שבמה שמעלין את האדם, נעשות שתי הפעולות יחד, שכוחות החיצונים ומלאכי משחית שנבראו בעוונותיו, נפסקת חיותם, ונהרגין, וזה עצמו, היא הכפרה!

כי כפרה, היא לשון קינוח והסרה,

שכוחות הרעים האלו, נעדרים ממנו.

ובזה יש לפרש, דברי המדרש⁶⁹ -

לא לרעתכם נתתי לכם את התורה, אלא לטובתכם,

שהרי מלאכי השרת נתאוו לה, ונעלמה מהם.

וכבר דקדקנו -

מה היה הסלקא דעתין, שניתנה התורה לרעתם?

⁶⁵ "כי אי אפשר להם לעלות גם כן, כי כתיב (תהילים, ה' - ה'), 'לא יגרף רע'".

⁶⁶ הגה"ק בעל "אבני נזר" זיע"א.

⁶⁷ משלי, ד' - ב'.

⁶⁸ מדרש תנחומא, (פרשת "האזינו", אות ג').

ילקוט שמעוני, (פרשת "האזינו", רמז תתקמב').

⁶⁹ דברים רבה, פרשה ח', ב'.

ועוד -

הרי כל הטובות שבעולם, בזה ובבא, תלויין בתורה,
ואיך אפשר, שתהיה לרעתם, חלילה וחס?

ועוד -

מה ראייה ממלאכי השרת, שהרי לא ידעו ערכה?

ופירשנו -

'לא לרעתכם', היינו, לדחות את חלק הרע מהאדם,
אלא, 'לטובתכם', היינו להגביה את חלק הטוב.

והראייה, ממלאכי השרת, שאין בהם חלק הרע לדחות.

ועדיין אינו מובן -

שהרי דברי תורה מכפרין על האדם, ומנקין אותו מחלק הרע.

ובמדרש⁷⁰, 'שדברי תורה נמשלו למים, מה מים מעלין את האדם מטומאה
לטהרה, כך דברי תורה.

ובזוהר הקדוש⁷¹, לא אתדכי בר נש לעלמין, אלא במלין דאורייתא.

אך לפי דברינו הנ"ל, אין כאן קושיא כלל -

דהא דדברי תורה מכפרין, אין הפירוש שדוחין בעצם את חלק הרע,

אלא, שמעלין את האדם, וממילא נעשה טהור!

ופעולת התורה, אחת היא, בין שיש בו חלק הרע או לא,

שאין בה פעולת הדחיה כלל, אלא פעולת הגבהה והעלאה, שזה שייך גם
במלאכים, אף שאין בהם רע כלל,

⁷⁰ ילקוט שמעוני, (ישעיה, רמז תפ').

⁷¹ חלק ג', דף פ' ע"ב.

ואף שהם עומדים ולא מהלכים מדרגא לדרגא, היינו, משום שלא ניתנה להם התורה,

אבל לפי מה שנתאוו לתורה, אם היתה ניתנת להם, היתה להם נמי עליה דרגא בתר דרגא, כי אין שיעור וסוף להעליות,

ושייך עניין זה, כמובן, אפילו בגדול שבמלאכי השרת.

ולפי האמור, יש לפרש הא דאיתא בש"ס ראש השנה ⁷² -

בחטא בני עלי, בהא דכתיב ⁷³, 'וְלָכֵן נִשְׁפַּעְתִּי לְבֵית עָלִי, אִם יִתְכַפֵּר עֲוֹן בֵּית עָלִי, בְּזָבַח וּבְמִנְחָה עַד עוֹלָם',

ואמרו ז"ל, 'בְּזָבַח וּבְמִנְחָה' אינו מתכפר, אבל מתכפר בתורה.

דהא דאינו מתכפר 'בְּזָבַח וּבְמִנְחָה', משום גזר דין שיש עמו שבועה,

והיינו, שהיתה שבועה, שלא יקנח ויסיר את החטא,

שזה עניין כפרת 'בְּזָבַח וּבְמִנְחָה' שדוחין את החטא ...

ומכל מקום, דברי הכתוב ברור מללו, שכתוב בהם לשון כפרה, שהיא קינוח וסילוק -

ועל זה היתה שבועה, שלא ידחה את הכוחות הרעים אלו, שנתהוו על ידי העוונות האלו,

אבל, על ידי תורה, שהאדם נתעלה ונגבהה,

וכוחות החיצוניים ממילא נעדרים, משום שנפסקה לחיותייהו,

על זה לא היתה שבועה כלל!

ויש לומר -

דהוא הדין בכל מיני חטאים, ואפילו באותם עוונות שקשה תשובתם, ושבקצת מקומות שכתב בזוהר הקדוש - שאינה מועילה להם תשובה,

⁷² יח' ע"א.

⁷³ שמואל א', ג' - יד'.

נמי על ידי תורה מכפרין!

כי הא דאינה מועילה להם תשובה, הוא משום דאסגי מסאבותא כל כך לעילא,
עד שאין בכוח התשובה לדחות החטא.

וכל זה, כשבאין לדחות החטא,

אבל, דברי תורה, שאינן דוחין החטא, אלא מגביהין את האדם, שפיר מועילים
ומועילים!

ובזה יתפרשו דברי הספרי הנ"ל⁷⁴, מה עגלה ערופה מכפרת על שפיכות דמים, כך

דברי תורה מכפרים על שפיכות דמים -

שהכוונה, על חטא זה, רחמנא ליצלן,

דאמרו ז"ל⁷⁵, שהוא כאילו שופך דמים.

ומתכפר בתורה!

והיינו, לא כפרת קינוח והסרה, אלא הגבהת ועליית האדם. כנזכר לעיל.

ולפי האמור, יש לפרש שיעור הכתוב⁷⁶, 'יערף כמטר לקחי, תזל כטל אמרתי' -

דהנה, ידוע, דפעולת הטל, היא לעורר לחות עצמית,

שהרי, טיפות הטל, עולין לקראת החמה, ואינן נשארות מהן בזרעים,

אלא דביני וביני, עוררו את לחות הזרעים שבהם בעצם.

וכן הנמשל באדם -

לעורר בו החיות העצמית שנטועה בו!

אך כל עוד שכוחות החיצונים מוצצין את לְשֵׁד חיותו, כנזכר לעיל, אינה מועילה
התעוררות החיות, שהרי הולכת לחיצונים.

⁷⁴ מדרש תנחומא, (פרשת "האזינו", אות ג').

ילקוט שמעוני, (פרשת "האזינו", רמז תתקמב').

⁷⁵ נדה, יג' ע"א.

⁷⁶ דברים, לב' - ב'.

וזה שאמר 'יִעָרֵף כְּמַטֵּר לְקַחֵי', ברישא, שהוא לשון הריגה לכוחות חיצוניים,
ואחר כך, 'תִּזְלַל כְּטַל אֲמַרְתִּי'."

ל. זאת תורת העול"ה:

"עגלה ערופה", עומדת לאות ולמופת, בעניין "עמל התורה", בקדושתה
ובטהרתה,

לאמור -

בכוחה של התורה הקדושה, להעלות את האדם מעלה מעלה, ולהעלותו ממדרגה
למדרגה,

ולערוף את כוחו של היצר הרע, וגונדא דיליה ⁷⁷.

ברם, בהעדר דברי התורה הקדושה, חלילה וחס, נתון האדם ביד ממשלתם,

והוא עלול ליפול מדחי אל דחי ⁷⁸, ואף לשכח את תלמודו ⁷⁹.

והנה, כתב הגה"ק רבינו חיים פאלאג'י זיע"א ⁸⁰:

בחודש הזה, שהוא כנגד היסוד, כמו שכתב בספר 'מעשה הצדקה' כאשר יעויין
שם,

הנה, נכון רמז רבינו האר"י בספר 'נגיד ומצוה' ⁸¹, בפסוק ⁸², וּבְכַתֵּה אֶת אֲבִיהָ
וְאֶת אִמָּהּ יָרַח יָמִים,

דפירש הכתובים מתחילת הסדר -

'כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֲבִיךָ' ⁸³, על טיפות הקרי ושכבת זרע לבטלה,

⁷⁷ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ח'ט'.

⁷⁸ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ח'ט'.

⁷⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

⁸⁰ בספרו הקדוש "מועד לכל חי", (סימן יא' - חודש אלול, אות ב').

⁸¹ דף ע"ב.

⁸² דברים, כא' - יג'.

'וּבְכַתְּהָ אֶת אֲבִיהָ'⁸⁴, זה הקדוש ברוך הוא,
'וְאֶת אִמָּהּ'⁸⁵, זו כנסת ישראל,
'יָרַח יָמֵינוּ'⁸⁶, שהוא חודש אלול,
כאשר יעויין שם.

והוא, דבחודש הזה, שהוא מידת היסוד, יאזור חיל, ויוסיף אומץ, לתקן פגם
הברית, ד- 'עַד הַיְסוּד בָּה'⁸⁷ ."
וממילא:

חודש זה, אשר הוא כנגד "מידת היסוד", מידתו של יוסף הצדיק ע"ה,
הרי הוא, מעניין "עגלה ערופה", אשר היתה תורתו של יוסף הצדיק ע"ה.
להורות לאדם, את עבודת החודש הקדוש הלזה, בלימוד מתמיד בדרי התורה
הקדושה, בקדושתה ובטהרתה,
עד אשר יוכל להעיד על עצמו⁸⁸, "יִדְּיָנוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה",
ובוודאי, שיוכל לעמוד ביום הדין, נקי וזך מכל חטא ועוון, ויזכה לשנה טובה
ומבורכת.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

⁸³ דברים, כא' - י'.

⁸⁴ דברים, כא' - יג'.

⁸⁵ דברים, כא' - יג'.

⁸⁶ דברים, כא' - יג'.

⁸⁷ תהילים, קלז' - ז'.

⁸⁸ דברים, כא' - ז'.

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד